

MẤY Ý KIẾN VỀ ĐÀO TẠO DOANH NHÂN VIỆT NAM TRONG HỘI NHẬP QUỐC TẾ HIỆN NAY

TRẦN NGỌC LIÊU (*)
TRẦN HUY QUANG (**)

Tóm tắt: Trong nền kinh tế Việt Nam hiện nay, vị trí và vai trò của đội ngũ doanh nhân ngày càng được khẳng định và tăng cường. Cộng đồng doanh nghiệp và đội ngũ doanh nhân đã trở thành trụ cột của nền kinh tế, là lực lượng chủ lực đi đầu thực hiện công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Vì vậy, phát triển đội ngũ doanh nhân đủ về số lượng, mạnh về chất lượng, hợp lý về cơ cấu đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế được xem là một khâu quyết định, tạo bước “đột phá” trong chiến lược phát triển hiện nay. Trong quá trình này, đào tạo được coi là khâu then chốt. Bài viết làm rõ một số nội dung: 1. Tại sao phải đào tạo đội ngũ doanh nhân; 2. Doanh nhân là ai và đào tạo thế nào? 3. Đội ngũ doanh nhân Việt Nam và những ưu điểm, hạn chế trong đào tạo; 4. Một số giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo doanh nhân Việt Nam trong hội nhập quốc tế hiện nay.

Từ khóa: Doanh nhân; đào tạo doanh nhân; hội nhập quốc tế.

Abstract: Entrepreneurs have affirmed their role as the core pillar of economic growth, the pioneers in industrialization and international integration. Developing a community of entrepreneurs that is strong in quality, sufficient in quantity and suitable in structure to match the requirements of integration is considered the fundamental strategy of economic growth. Training plays the key role in this process. This article focused on answering 4 issues: (i) the necessity of entrepreneur training, (ii) the content of entrepreneur training, (iii) strengths and limitations of entrepreneur training in Vietnam, and (iv) solutions to improve entrepreneur training in Vietnam nowadays.

Keywords: Entrepreneur; entrepreneur training; international integration.

Ngày nhận bài: 23/9/2019; Ngày sửa bài: 27/10/2019; Ngày duyệt đăng bài: 27/12/2019.

Mở đầu

Doanh nhân là người làm giàu cho đất nước, là người trực tiếp quản lý doanh nghiệp. Sự thành bại của doanh nghiệp phụ thuộc phần lớn vào doanh nhân. Họ cùng với doanh nghiệp khai thác và sử dụng các nguồn lực kinh tế có hiệu quả nhất trong sản xuất kinh doanh và dịch vụ, là những chủ thể kinh tế hoạt động trong cơ chế thị trường. Đồng thời, cũng chính họ là người thực hiện theo đường lối của Đảng và pháp luật của Nhà nước, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu

kinh tế - xã hội và đóng góp có tính quyết định vào sự nghiệp đổi mới, khắc phục nguy cơ tụt hậu về kinh tế của nước ta. Nghị quyết 09-NQ/TW ngày 9/12/2011 của Bộ Chính trị đã khẳng định vai trò ngày càng quan trọng của đội ngũ doanh nhân và doanh nghiệp: “Cùng với sự tăng nhanh về số lượng và quy mô của các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế, đội

(*) PGS.TS., Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia, Hà Nội.

(**) ThS., Giảng viên Trường Đại học Ngoại thương.

ngũ doanh nhân nước ta đã không ngừng lớn mạnh, đóng góp tích cực vào việc thực hiện chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, giải quyết việc làm cho người lao động và các vấn đề an sinh xã hội, xóa đói, giảm nghèo". Đồng thời, Nghị quyết cũng chỉ ra những hạn chế "trước yêu cầu mới của sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đội ngũ doanh nhân nước ta còn không ít hạn chế, bất cập, nhất là về kiến thức, sự am hiểu pháp luật và năng lực kinh doanh, kinh nghiệm quản lý, khả năng cạnh tranh và hội nhập". Chính vì vậy, đào tạo doanh nhân là đòi hỏi tất yếu của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế và tiếp cận kinh tế tri thức, đó cũng là đòi hỏi bức thiết của việc chuyển đổi sang cơ chế thị trường trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Trong những năm vừa qua, quá trình đào tạo đội ngũ doanh nhân đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng; tuy nhiên bên cạnh đó cũng còn không ít những hạn chế cần phải khắc phục, nhất là trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay. Vậy thực trạng đào tạo đội ngũ doanh nhân ở Việt Nam hiện nay như thế nào? Và cần có những giải pháp gì để nâng cao hiệu quả của quá trình này đối với việc phát triển đội ngũ doanh nhân ở Việt Nam trong thời gian tới? Đó là hai câu hỏi mà trong khuôn khổ bài viết này chúng tôi cố gắng lý giải.

1. Doanh nhân và đào tạo doanh nhân

Ở Việt Nam, thuật ngữ doanh nhân mới được đưa vào sử dụng trong đời sống kinh tế - xã hội của đất nước. Trong những năm gần đây, đặc biệt là từ sau năm 2004, sau khi Đảng và Nhà nước ta chọn ngày 13 tháng 10 hằng năm là Ngày doanh nhân Việt Nam, từ doanh nhân đã được đề cập

đến rất nhiều trên các diễn đàn, các phương tiện thông tin đại chúng và trong các văn bản, chính sách của Đảng và Nhà nước. Mặc dù vậy, hiện vẫn chưa có một định nghĩa chung, thống nhất về doanh nhân.

Trước hết, nhiều người hiểu đơn giản rằng doanh nhân là người kinh doanh do suy luận từ nghĩa Hán Việt của các từ cấu thành nên từ doanh nhân: "doanh" có nghĩa là kinh doanh, "nhân" là người. Theo cách hiểu này, tất cả những người kinh doanh đều là doanh nhân, kể cả những người buôn bán nhỏ lẻ ở khu vực phi chính thức.

Từ *diễn tiếng Việt* định nghĩa doanh nhân một cách ngắn gọn: "Doanh nhân là người làm nghề kinh doanh".

Theo *Từ điển Bách khoa toàn thư*, "doanh nhân" là người làm nghề tổ chức sản xuất - kinh doanh, cung cấp hàng hoá, dịch vụ cho thị trường, đáp ứng yêu cầu của người tiêu dùng. Doanh nhân xuất hiện và tồn tại trong lịch sử loài người cùng với sản xuất hàng hoá và thị trường. Theo định nghĩa này, cần lưu ý đến hai khía cạnh. Đó là: (1) Doanh nhân là người tổ chức sản xuất - kinh doanh, và (2) Môi trường của doanh nhân.

Từ việc xem xét nhiều quan điểm khác nhau, chúng tôi nhất trí với quan niệm cho rằng, doanh nhân là chủ doanh nghiệp trực tiếp quản lý hoạt động sản xuất - kinh doanh của doanh nghiệp và những người được chủ sở hữu doanh nghiệp thuê để quản lý doanh nghiệp, thực hiện nhiệm vụ kinh doanh, chịu trách nhiệm về sự phát triển của doanh nghiệp, trách nhiệm và lợi ích của họ gắn liền với kết quả kinh doanh của doanh nghiệp, với việc tạo ra lợi nhuận và không ngừng phát triển doanh nghiệp.

Đào tạo doanh nhân là quá trình tạo dựng và phát triển kiến thức, kỹ năng,

thái độ để hình thành năng lực quản trị doanh nghiệp nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước và doanh nghiệp. Việc đào tạo này bao gồm quá trình đào tạo ra đội ngũ doanh nhân tại các trường đại học, cao đẳng chuyên ngành kinh tế, quản trị kinh doanh; và quá trình đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân tại các cơ sở, các tổ chức giáo dục khác. Đối với doanh nhân, với tư cách người trực tiếp quản lý, điều hành doanh nghiệp thì đào tạo không chỉ giúp nâng cao năng lực và hiệu quả công việc cho bản thân doanh nhân, mà còn tác động to lớn đến hoạt động và hiệu quả của doanh nghiệp. Ở nước ta hiện nay, đào tạo đội ngũ doanh nhân là đòi hỏi tất yếu của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế và tiếp cận kinh tế tri thức, đó cũng là đòi hỏi bức thiết của việc chuyển đổi từ cơ chế quản lý kinh tế bao cấp sang cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

2. Đánh giá vai trò thực trạng đào tạo đội ngũ doanh nhân Việt Nam

Ở Việt Nam, do những yếu tố lịch sử, chưa bao giờ có nền kinh tế hàng hoá thật sự phát triển. Những năm trước đổi mới, do nóng vội tả khuynh, chúng ta đã hầu như gạt bỏ hết những yếu tố mạnh nhen yếu ớt của sản xuất hàng hoá, của kinh tế thị trường. Nếu nhìn lại lịch sử xa hơn nữa, chúng ta càng thấy rõ người Việt Nam không có truyền thống kinh doanh. Xã hội Việt Nam trước đây thường truyền tụng câu ngạn ngữ: “Nhất sĩ, nhì nông, tam công, tứ thương”. Nghề kinh doanh, buôn bán được xếp vào tầng lớp thấp trong xã hội, được gọi với từ “con buôn” theo nghĩa khinh bỉ, là hạng tiểu nhân tham tiền. Do đó, giới doanh nhân Việt Nam có điểm yếu là không có nguồn gốc phát sinh,

phát triển bền vững, lâu dài cùng với tiến trình lịch sử của dân tộc.

Trong thời kỳ đổi mới, nước ta từng bước xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Quá trình đó đã đem lại cho đất nước ta nhiều thành tựu to lớn không chỉ về kinh tế, mà còn trên nhiều phương diện khác nhau của đời sống xã hội. Trong bối cảnh đó, đội ngũ doanh nhân Việt Nam đã từng bước hình thành và phát triển cả về số lượng và chất lượng. Đã có nhiều doanh nghiệp, doanh nhân Việt Nam thành công trong kinh doanh trong nước và ở nước ngoài.

Từ năm 1986 đến nay, số lượng các doanh nghiệp của Việt Nam, dù có những năm giảm, nhưng nhìn toàn bộ quá trình, thì liên tục tăng lên về số lượng, với tốc độ khá nhanh. Nếu trước năm 1991 chỉ có khoảng 5000 doanh nghiệp, thì trong giai đoạn từ 1991 đến 1999 mỗi năm số lượng doanh nghiệp tăng xấp xỉ gần 5000. Năm 2005 có 39.659 doanh nghiệp đăng kí, thì đến năm 2010 con số này là khoảng 80.000 doanh nghiệp⁽¹⁾. Theo số liệu từ cơ sở dữ liệu quốc gia về đăng ký doanh nghiệp (Bộ Kế hoạch và Đầu tư), tính đến ngày 31/12/2018, cả nước có 714.755 doanh nghiệp đang hoạt động, tăng 9,2% so với cùng thời điểm năm 2017⁽²⁾. Với số lượng các doanh nghiệp tăng nhanh như vậy, thì đội ngũ doanh nhân Việt Nam nói chung cũng gia tăng một cách nhanh chóng. Nếu tính trung bình mỗi doanh nghiệp có khoảng 3-4 doanh nhân thì nước ta hiện có khoảng trên 2,5 triệu doanh nhân.

Về trình độ học vấn, theo kết quả điều

⁽¹⁾ Xem Vũ Hùng Cường (chủ biên 2011). *Kinh tế tư nhân và vai trò động lực tăng trưởng*, Nxb. Khoa học xã hội.

⁽²⁾ Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2019). *Sách trắng doanh nghiệp Việt Nam 2019*, Nxb. Thống kê, H.

tra do Tổng cục Thống kê công bố năm 2007, tỉ lệ doanh nhân có trình độ trên đại học là 2,25%, đại học là 40,2%, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp là 16,98%, dạy nghề dài hạn là 3,96%, và mới tốt nghiệp phổ thông trung học và chưa có bằng phổ thông trung học là 36,61%.

Tuy nhiên, theo kết quả khảo sát của Đề tài KX.04.17/06-10 đối với 1841 doanh nhân cho thấy, trong số các doanh nhân đang giữ chức vụ chủ tịch/phó chủ tịch hội đồng quản trị doanh nghiệp, tỉ lệ đã tốt nghiệp đại học khá cao, chiếm 70,04%, tỉ lệ tương tự với doanh nhân là giám đốc/phó giám đốc doanh nghiệp là 63,64%. Tỉ lệ doanh nhân là giám đốc/phó giám đốc doanh nghiệp đã tốt nghiệp trung học phổ thông là 28,94% và chưa tốt nghiệp trung học phổ thông chỉ là 1,04%. Tính chung, theo kết quả khảo sát của đề tài, tỉ lệ doanh nhân đã tốt nghiệp đại học và sau đại học là 70,13%, đã tốt nghiệp trung học phổ thông là 28,52%, và chưa tốt nghiệp trung học phổ thông là 1,36%⁽³⁾. Tuy nhiên, điều đáng chú ý là ngay cả những doanh nhân có trình độ học vấn từ cao đẳng trở lên thì cũng ít người được đào tạo kiến thức về kinh tế và quản trị doanh nghiệp. Đây là một thách thức rất lớn của doanh nghiệp nước ta trong quá trình cạnh tranh, hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay.

Nhận thức được thực trạng của đội ngũ doanh nhân nên trong những năm qua, Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chính sách, biện pháp khuyến khích đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn cho đội ngũ doanh nhân. Bên cạnh đó, các trường đại học, cao đẳng, các hiệp hội doanh nghiệp và nhiều doanh nghiệp cũng đã góp phần quan trọng đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân và những người có nguyện vọng trở thành các nhà quản lý doanh nghiệp.

Đánh giá chung về đào tạo doanh nhân ở nước ta thời gian vừa qua có những ưu điểm và hạn chế chủ yếu sau đây:

Một số ưu điểm:

Về cơ chế, chính sách, Nhà nước đã khuyến khích phát triển thị trường dịch vụ đào tạo; khuyến khích các địa phương, các cơ sở đào tạo đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp, các hiệp hội doanh nghiệp, các tổ chức chính trị - xã hội và các doanh nghiệp triển khai các chương trình đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân. Vì vậy, số lượng các cơ sở đào tạo với đối tượng chính là các doanh nhân, các nhà quản lý doanh nghiệp đã tăng lên rất nhanh, thu hút ngày càng nhiều doanh nhân và các cán bộ quản lý doanh nghiệp tham gia các khóa bồi dưỡng, nhất là bồi dưỡng ngắn hạn có tính thực hành cao, có khả năng ứng dụng trực tiếp vào quản lý điều hành doanh nghiệp. Ví dụ, tháng 4/2019 Thành phố Hồ Chí Minh đã xây dựng *Kế hoạch thực hiện Chương trình đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân của Thành phố giai đoạn 2019 - 2020*, với dự kiến tổ chức đào tạo, bồi dưỡng khoảng trên 27.687 lượt học viên tham gia, trong đó: chỉ tiêu chưa thực hiện năm 2017 là 4.887 lượt học viên, chỉ tiêu chưa thực hiện năm 2018 là 7.200 lượt học viên, chỉ tiêu thực hiện giai đoạn 2019 - 2020 là 15.600 lượt học viên, gồm các lớp: khởi sự doanh nghiệp (khoảng 11.591 lượt học viên, tập trung vào nhóm đối tượng trẻ); quản trị doanh nghiệp (khoảng 11.501 lượt học viên, tập trung nâng cao năng lực cho đội ngũ lãnh đạo các doanh nghiệp trong việc lập kế hoạch và quản

⁽³⁾ Hoàng Văn Hoa (2000), *Phát triển đội ngũ doanh nhân Việt Nam trong giai đoạn 2011-2020*, Nxb. Chính trị quốc gia, H.

lý hoạt động sản xuất kinh doanh) và đào tạo chuyên ngành (khoảng 4.595 lượt học viên)⁽⁴⁾⁽⁵⁾. Tại Nghệ An, ngày 05 tháng 03 năm 2018 đã ban hành *Kế hoạch bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân gắn với nâng cao năng lực cạnh tranh, hội nhập cho doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Nghệ An năm 2018* trong đó xác định sẽ tổ chức bồi dưỡng 16 lớp với trên 800 học viên, trong đó: 05 lớp khởi sự doanh nghiệp, 08 lớp quản trị doanh nghiệp và 03 lớp bồi dưỡng quản trị doanh nghiệp chuyên sâu (Giám đốc điều hành, Giám đốc nhân sự và Giám đốc tài chính)⁽⁶⁾.

Về phía các trường đại học, cao đẳng khối kinh tế và quản trị kinh doanh, trong những năm gần đây đã tổ chức nhiều chương trình đào tạo quản trị kinh doanh bậc đại học, cao học và tiến sĩ, kể cả các chương trình đào tạo chất lượng cao liên kết với các trường đại học nước ngoài; các chương trình bồi dưỡng cán bộ quản lý doanh nghiệp, giám đốc doanh nghiệp. Hiện nay, chưa có số liệu thống kê đầy đủ về số lượng sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh cũng như số lượng doanh nhân và các cán bộ quản lý doanh nghiệp được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng trong và ngoài nước. Tuy nhiên, cũng có thể thấy rõ rằng cho đến nay đã có hàng trăm ngàn người được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng. Một số trường đại học như: Trường Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Trường Đại học Ngoại thương, Trường Đại học Thương mại... đã xây dựng các chương trình bồi dưỡng giám đốc doanh nghiệp, thu hút nhiều doanh nhân và những người chuẩn bị khởi sự doanh nghiệp tham gia. Ngoài ra, một số lượng lớn sinh viên đại học, học viên cao học cũng đã được gửi đi

đào tạo về quản trị kinh doanh, quản lý kinh tế ở các trường đại học nước ngoài bằng nhiều nguồn kinh phí khác nhau. Đánh giá một cách tổng thể, có thể khẳng định rằng công tác đào tạo doanh nhân tại các trường đại học khối ngành kinh tế thời gian qua đã có nhiều đổi mới, cả nội dung đào tạo, phương pháp giảng dạy và chương trình đào tạo. Các trường kinh tế hiện nay không chỉ chú trọng trang bị về kiến thức mà còn trang bị cho sinh viên những kỹ năng kinh doanh thông qua các cuộc thi về khởi nghiệp, các vườn ươm doanh nghiệp, tăng cường sự liên kết giữa nhà trường với doanh nghiệp trong quá trình đào tạo...

Ngoài việc đào tạo tại các trường đại học, hiện nay có khá nhiều trung tâm đào tạo doanh nhân, các nhà lãnh đạo doanh nghiệp. Hiện trên cả nước có khoảng gần 30 trung tâm, học viện hoạt động trong lĩnh vực này, có thể kể đến như: Trường doanh nhân PACE, Học viện Doanh nhân Văn Nguyên Edubiz, Tổ chức Giáo dục đào tạo PIT, Trường doanh nhân HBR, Trung tâm Đào tạo doanh nhân Doanh Trí, Trường doanh nhân TOP Olympia, Trường Đào tạo quản lý doanh nghiệp CBAM... Tại đây, những lãnh đạo doanh nghiệp được cung cấp những khóa học chuyên sâu như: Giám đốc điều hành chuyên nghiệp, Giám đốc tài chính chuyên nghiệp, văn hóa doanh nghiệp, và nhiều kỹ năng mềm

(4) <https://luatvietnam.vn/giao-duc/quyet-dinh-1406-qd-ubnd-hcm-2019-ve-chuong-trinh-dao-tao-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-172168-d2.html>

(5) <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyet-dinh-759-QD-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-can-hanh-Nghe-An-378438.aspx>

(6) <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyet-dinh-759-QD-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-can-hanh-Nghe-An-378438.aspx>

khác như kỹ năng giao tiếp, kỹ năng quản lý sự thay đổi,... Việc đào tạo doanh nhân tại các trung tâm, các học viện đã góp phần quan trọng vào việc đào tạo các kiến thức chuyên môn cũng như các kỹ năng cho các lãnh đạo doanh nghiệp, kể cả những người đã qua đào tạo tại các trường đại học. Ở đây, họ được bổ sung thêm và chuyên sâu hơn những kiến thức, kỹ năng để trực tiếp lãnh đạo và điều hành doanh nghiệp.

Những hạn chế trong đào tạo doanh nhân hiện nay

Mặc dù đã đạt được những kết quả nhất định, nhưng yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng, cung cấp kiến thức cần thiết cho đội ngũ doanh nhân đang là thách thức rất to lớn. Hiện nay, nước ta chưa có một chiến lược tổng thể về đào tạo đội ngũ doanh nhân. Trong khi đó, giai đoạn 2011 - 2020, trung bình mỗi năm nước ta có khoảng 100.000 doanh nghiệp được thành lập mới. Vì vậy, nhu cầu đào tạo đội ngũ doanh nhân, bổ sung cập nhật những kiến thức mới về quản trị kinh doanh là rất lớn.

Các chính sách hỗ trợ của Nhà nước nhằm khuyến khích thị trường dịch vụ đào tạo cho doanh nhân cũng chưa thực sự đáp ứng được nhu cầu. Nhà nước chưa có một hệ thống chính sách đồng bộ để khuyến khích, ưu đãi cho lĩnh vực đào tạo doanh nhân. Các chính sách hỗ trợ về đất đai, chính sách thuế, đào tạo giáo viên, chính sách tín dụng... chưa thực sự khuyến khích các cơ sở đào tạo.

Chất lượng đào tạo doanh nhân hiện nay còn nhiều hạn chế. Công trình nghiên cứu của PGS. TS. Nguyễn Thị Tuyết Mai và các nhà khoa học Trường Đại học Kinh tế Quốc dân về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp đã cho thấy chất lượng đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân thời

gian vừa qua. Kết quả phỏng vấn chuyên gia, các cơ sở đào tạo (đại diện là các trường đại học khối kinh tế), các doanh nhân và qua phỏng vấn cũng như thảo luận nhóm, các nhận định đưa ra về thực trạng đào tạo doanh nhân tương đối thống nhất về một số điểm sau (chủ yếu đối với các cơ sở đào tạo trong nước): 1) nhìn chung nội dung chương trình đào tạo còn chưa phù hợp với nhu cầu của doanh nhân về trang bị tầm nhìn, tầm chiến lược kinh doanh, thiếu tính thực tiễn, kiến thức chưa cập nhật (đặc biệt chương trình của các trường đại học), thiếu kiến thức về kỹ năng quản lý, quản trị, chương trình được thiết kế chưa hợp lý, trang bị các kiến thức và kỹ năng thiếu đồng bộ; 2) phương pháp giảng dạy vẫn nặng về một chiều, không khuyến khích phát triển tư duy sáng tạo, thiếu hiệu quả, gây nên sự nhàm chán cho người học; 3) giảng viên (đặc biệt trong các trường đại học) còn rất thiếu kiến thức và kinh nghiệm thực tế, nên bài giảng chưa có sức thuyết phục cao với các doanh nhân. Ngoài ra, các kiến thức của nhiều giảng viên cũng chưa sâu và chưa cập nhật do ít nghiên cứu, thiếu động lực làm việc; 4) học liệu phục vụ cho đào tạo doanh nhân còn hạn chế về độ phù hợp. Nhìn chung, các ý kiến đánh giá cao các chương trình đào tạo liên kết quốc tế, đáp ứng tốt hơn nhu cầu đào tạo của doanh nhân⁽⁷⁾. Nghiên cứu này mặc dù tiến hành cách đây gần 10 năm, nhưng có thể nhận thấy đây vẫn đang là thực trạng chung của các trường đại học khối ngành kinh tế hiện nay.

⁽⁷⁾ Nguyễn Thị Tuyết Mai (2010), Đề tài cấp Bộ: "Đào tạo và bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp ở các trường đại học khối kinh tế theo nhu cầu xã hội", mã số: B2008.06.95, H.

lý hoạt động sản xuất kinh doanh) và đào tạo chuyên ngành (khoảng 4.595 lượt học viên)⁽⁴⁾⁽⁵⁾. Tại Nghệ An, ngày 05 tháng 03 năm 2018 đã ban hành *Kế hoạch bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân gắn với nâng cao năng lực cạnh tranh, hội nhập cho doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Nghệ An năm 2018* trong đó xác định sẽ tổ chức bồi dưỡng 16 lớp với trên 800 học viên, trong đó: 05 lớp khởi sự doanh nghiệp, 08 lớp quản trị doanh nghiệp và 03 lớp bồi dưỡng quản trị doanh nghiệp chuyên sâu (Giám đốc điều hành, Giám đốc nhân sự và Giám đốc tài chính)⁽⁶⁾.

Về phía các trường đại học, cao đẳng khối kinh tế và quản trị kinh doanh, trong những năm gần đây đã tổ chức nhiều chương trình đào tạo quản trị kinh doanh bậc đại học, cao học và tiến sĩ, kể cả các chương trình đào tạo chất lượng cao liên kết với các trường đại học nước ngoài; các chương trình bồi dưỡng cán bộ quản lý doanh nghiệp, giám đốc doanh nghiệp. Hiện nay, chưa có số liệu thống kê đầy đủ về số lượng sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh cũng như số lượng doanh nhân và các cán bộ quản lý doanh nghiệp được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng trong và ngoài nước. Tuy nhiên, cũng có thể thấy rõ rằng cho đến nay đã có hàng trăm ngàn người được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng. Một số trường đại học như: Trường Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Trường Đại học Ngoại thương, Trường Đại học Thương mại... đã xây dựng các chương trình bồi dưỡng giám đốc doanh nghiệp, thu hút nhiều doanh nhân và những người chuẩn bị khởi sự doanh nghiệp tham gia. Ngoài ra, một số lượng lớn sinh viên đại học, học viên cao học cũng đã được gửi đi

đào tạo về quản trị kinh doanh, quản lý kinh tế ở các trường đại học nước ngoài bằng nhiều nguồn kinh phí khác nhau. Đánh giá một cách tổng thể, có thể khẳng định rằng công tác đào tạo doanh nhân tại các trường đại học khối ngành kinh tế thời gian qua đã có nhiều đổi mới, cả nội dung đào tạo, phương pháp giảng dạy và chương trình đào tạo. Các trường kinh tế hiện nay không chỉ chú trọng trang bị về kiến thức mà còn trang bị cho sinh viên những kỹ năng kinh doanh thông qua các cuộc thi về khởi nghiệp, các vườn ươm doanh nghiệp, tăng cường sự liên kết giữa nhà trường với doanh nghiệp trong quá trình đào tạo...

Ngoài việc đào tạo tại các trường đại học, hiện nay có khá nhiều trung tâm đào tạo doanh nhân, các nhà lãnh đạo doanh nghiệp. Hiện trên cả nước có khoảng gần 30 trung tâm, học viện hoạt động trong lĩnh vực này, có thể kể đến như: Trường doanh nhân PACE, Học viện Doanh nhân Văn Nguyên Edubiz, Tổ chức Giáo dục đào tạo PTI, Trường doanh nhân HBR, Trung tâm Đào tạo doanh nhân Doanh Trí, Trường doanh nhân TOP Olympia, Trường Đào tạo quản lý doanh nghiệp CBAM... Tại đây, những lãnh đạo doanh nghiệp được cung cấp những khóa học chuyên sâu như: Giám đốc điều hành chuyên nghiệp, Giám đốc tài chính chuyên nghiệp, văn hóa doanh nghiệp, và nhiều kỹ năng mềm

⁽⁴⁾ <https://luatvietnam.vn/giao-duc/quyet-dinh-1406-qd-ubnd-hcm-2019-ve-chuong-trinh-dao-tao-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-172168-d2.html>

⁽⁵⁾ <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyet-dinh-759-QD-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-canh-tranh-Nghe-An-378438.aspx>

⁽⁶⁾ <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyet-dinh-759-QD-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-canh-tranh-Nghe-An-378438.aspx>

khác như kĩ năng giao tiếp, kĩ năng quản lý sự thay đổi,... Việc đào tạo doanh nhân tại các trung tâm, các học viện đã góp phần quan trọng vào việc đào tạo các kiến thức chuyên môn cũng như các kĩ năng cho các lãnh đạo doanh nghiệp, kể cả những người đã qua đào tạo tại các trường đại học. Ở đây, họ được bổ sung thêm và chuyên sâu hơn những kiến thức, kĩ năng để trực tiếp lãnh đạo và điều hành doanh nghiệp.

Những hạn chế trong đào tạo doanh nhân hiện nay

Mặc dù đã đạt được những kết quả nhất định, nhưng yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng, cung cấp kiến thức cần thiết cho đội ngũ doanh nhân đang là thách thức rất to lớn. Hiện nay, nước ta chưa có một chiến lược tổng thể về đào tạo đội ngũ doanh nhân. Trong khi đó, giai đoạn 2011 - 2020, trung bình mỗi năm nước ta có khoảng 100.000 doanh nghiệp được thành lập mới. Vì vậy, nhu cầu đào tạo đội ngũ doanh nhân, bổ sung cập nhật những kiến thức mới về quản trị kinh doanh là rất lớn.

Các chính sách hỗ trợ của Nhà nước nhằm khuyến khích thị trường dịch vụ đào tạo cho doanh nhân cũng chưa thực sự đáp ứng được nhu cầu. Nhà nước chưa có một hệ thống chính sách đồng bộ để khuyến khích, ưu đãi cho lĩnh vực đào tạo doanh nhân. Các chính sách hỗ trợ về đất đai, chính sách thuế, đào tạo giáo viên, chính sách tín dụng... chưa thực sự khuyến khích các cơ sở đào tạo.

Chất lượng đào tạo doanh nhân hiện nay còn nhiều hạn chế. Công trình nghiên cứu của PGS. TS. Nguyễn Thị Tuyết Mai và các nhà khoa học Trường Đại học Kinh tế Quốc dân về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp đã cho thấy chất lượng đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân thời

gian vừa qua. Kết quả phỏng vấn chuyên gia, các cơ sở đào tạo (đại diện là các trường đại học khối kinh tế), các doanh nhân và qua phỏng vấn cũng như thảo luận nhóm, các nhận định đưa ra về thực trạng đào tạo doanh nhân tương đối thống nhất về một số điểm sau (chủ yếu đối với các cơ sở đào tạo trong nước): 1) nhìn chung nội dung chương trình đào tạo còn chưa phù hợp với nhu cầu của doanh nhân về trang bị tầm nhìn, tầm chiến lược kinh doanh, thiếu tính thực tiễn, kiến thức chưa cập nhật (đặc biệt chương trình của các trường đại học), thiếu kiến thức về kỹ năng quản lý, quản trị, chương trình được thiết kế chưa hợp lý, trang bị các kiến thức và kỹ năng thiếu đồng bộ; 2) phương pháp giảng dạy vẫn nặng về một chiều, không khuyến khích phát triển tư duy sáng tạo, thiếu hiệu quả, gây nên sự nhàm chán cho người học; 3) giảng viên (đặc biệt trong các trường đại học) còn rất thiếu kiến thức và kinh nghiệm thực tế, nên bài giảng chưa có sức thuyết phục cao với các doanh nhân. Ngoài ra, các kiến thức của nhiều giảng viên cũng chưa sâu và chưa cập nhật do ít nghiên cứu, thiếu động lực làm việc; 4) học liệu phục vụ cho đào tạo doanh nhân còn hạn chế về độ phù hợp. Nhìn chung, các ý kiến đánh giá cao các chương trình đào tạo liên kết quốc tế, đáp ứng tốt hơn nhu cầu đào tạo của doanh nhân⁽⁷⁾. Nghiên cứu này mặc dù tiến hành cách đây gần 10 năm, nhưng có thể nhận thấy đây vẫn đang là thực trạng chung của các trường đại học khối ngành kinh tế hiện nay.

⁽⁷⁾ Nguyễn Thị Tuyết Mai (2010), Đề tài cấp Bộ: "Đào tạo và bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp ở các trường đại học khối kinh tế theo nhu cầu xã hội", mã số: B2008.06.95, H.

lý hoạt động sản xuất kinh doanh) và đào tạo chuyên ngành (khoảng 4.595 lượt học viên)⁽⁴⁾⁽⁵⁾. Tại Nghệ An, ngày 05 tháng 03 năm 2018 đã ban hành *Kế hoạch bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân gắn với nâng cao năng lực cạnh tranh, hội nhập cho doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Nghệ An năm 2018* trong đó xác định sẽ tổ chức bồi dưỡng 16 lớp với trên 800 học viên, trong đó: 05 lớp khởi sự doanh nghiệp, 08 lớp quản trị doanh nghiệp và 03 lớp bồi dưỡng quản trị doanh nghiệp chuyên sâu (Giám đốc điều hành, Giám đốc nhân sự và Giám đốc tài chính)⁽⁶⁾.

Về phía các trường đại học, cao đẳng khối kinh tế và quản trị kinh doanh, trong những năm gần đây đã tổ chức nhiều chương trình đào tạo quản trị kinh doanh bậc đại học, cao học và tiến sĩ, kể cả các chương trình đào tạo chất lượng cao liên kết với các trường đại học nước ngoài; các chương trình bồi dưỡng cán bộ quản lý doanh nghiệp, giám đốc doanh nghiệp. Hiện nay, chưa có số liệu thống kê đầy đủ về số lượng sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh cũng như số lượng doanh nhân và các cán bộ quản lý doanh nghiệp được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng trong và ngoài nước. Tuy nhiên, cũng có thể thấy rõ rằng cho đến nay đã có hàng trăm ngàn người được đào tạo, bồi dưỡng từ các trường đại học, cao đẳng. Một số trường đại học như: Trường Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Trường Đại học Ngoại thương, Trường Đại học Thương mại... đã xây dựng các chương trình bồi dưỡng giám đốc doanh nghiệp, thu hút nhiều doanh nhân và những người chuẩn bị khởi sự doanh nghiệp tham gia. Ngoài ra, một số lượng lớn sinh viên đại học, học viên cao học cũng đã được gửi đi

đào tạo về quản trị kinh doanh, quản lý kinh tế ở các trường đại học nước ngoài bằng nhiều nguồn kinh phí khác nhau. Đánh giá một cách tổng thể, có thể khẳng định rằng công tác đào tạo doanh nhân tại các trường đại học khối ngành kinh tế thời gian qua đã có nhiều đổi mới, cả nội dung đào tạo, phương pháp giảng dạy và chương trình đào tạo. Các trường kinh tế hiện nay không chỉ chú trọng trang bị về kiến thức mà còn trang bị cho sinh viên những kỹ năng kinh doanh thông qua các cuộc thi về khởi nghiệp, các vườn ươm doanh nghiệp, tăng cường sự liên kết giữa nhà trường với doanh nghiệp trong quá trình đào tạo...

Ngoài việc đào tạo tại các trường đại học, hiện nay có khá nhiều trung tâm đào tạo doanh nhân, các nhà lãnh đạo doanh nghiệp. Hiện trên cả nước có khoảng gần 30 trung tâm, học viện hoạt động trong lĩnh vực này, có thể kể đến như: Trường doanh nhân PACE, Học viện Doanh nhân Vân Nguyên Edubiz, Tổ chức Giáo dục đào tạo PTI, Trường doanh nhân HBR, Trung tâm Đào tạo doanh nhân Doanh Trí, Trường doanh nhân TOP Olympia, Trường Đào tạo quản lý doanh nghiệp CBAM... Tại đây, những lãnh đạo doanh nghiệp được cung cấp những khóa học chuyên sâu như: Giám đốc điều hành chuyên nghiệp, Giám đốc tài chính chuyên nghiệp, văn hóa doanh nghiệp, và nhiều kỹ năng mềm

⁽⁴⁾ <https://luatvietnam.vn/giao-duc/quyet-dinh-1406-qd-ubnd-hcm-2019-ve-chuong-trinh-dao-tao-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-172168-d2.html>

⁽⁵⁾ <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyết-dinh-759-QĐ-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-canh-tranh-Nghe-An-378438.aspx>

⁽⁶⁾ <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Doanh-nghiep/Quyết-dinh-759-QĐ-UBND-2018-boi-duong-doi-ngu-doanh-nhan-nang-cao-nang-luc-canh-tranh-Nghe-An-378438.aspx>

khác như kỹ năng giao tiếp, kỹ năng quản lý sự thay đổi,... Việc đào tạo doanh nhân tại các trung tâm, các học viện đã góp phần quan trọng vào việc đào tạo các kiến thức chuyên môn cũng như các kỹ năng cho các lãnh đạo doanh nghiệp, kể cả những người đã qua đào tạo tại các trường đại học. Ở đây, họ được bổ sung thêm và chuyên sâu hơn những kiến thức, kỹ năng để trực tiếp lãnh đạo và điều hành doanh nghiệp.

Những hạn chế trong đào tạo doanh nhân hiện nay

Mặc dù đã đạt được những kết quả nhất định, nhưng yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng, cung cấp kiến thức cần thiết cho đội ngũ doanh nhân đang là thách thức rất to lớn. Hiện nay, nước ta chưa có một chiến lược tổng thể về đào tạo đội ngũ doanh nhân. Trong khi đó, giai đoạn 2011 - 2020, trung bình mỗi năm nước ta có khoảng 100.000 doanh nghiệp được thành lập mới. Vì vậy, nhu cầu đào tạo đội ngũ doanh nhân, bổ sung cập nhật những kiến thức mới về quản trị kinh doanh là rất lớn.

Các chính sách hỗ trợ của Nhà nước nhằm khuyến khích thị trường dịch vụ đào tạo cho doanh nhân cũng chưa thực sự đáp ứng được nhu cầu. Nhà nước chưa có một hệ thống chính sách đồng bộ để khuyến khích, ưu đãi cho lĩnh vực đào tạo doanh nhân. Các chính sách hỗ trợ về đất đai, chính sách thuế, đào tạo giáo viên, chính sách tín dụng... chưa thực sự khuyến khích các cơ sở đào tạo.

Chất lượng đào tạo doanh nhân hiện nay còn nhiều hạn chế. Công trình nghiên cứu của PGS. TS. Nguyễn Thị Tuyết Mai và các nhà khoa học Trường Đại học Kinh tế Quốc dân về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp đã cho thấy chất lượng đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân thời

gian vừa qua. Kết quả phỏng vấn chuyên gia, các cơ sở đào tạo (đại diện là các trường đại học khối kinh tế), các doanh nhân và qua phỏng vấn cũng như thảo luận nhóm, các nhận định đưa ra về thực trạng đào tạo doanh nhân tương đối thống nhất về một số điểm sau (chủ yếu đối với các cơ sở đào tạo trong nước): 1) nhìn chung nội dung chương trình đào tạo còn chưa phù hợp với nhu cầu của doanh nhân về trang bị tầm nhìn, tầm chiến lược kinh doanh, thiếu tính thực tiễn, kiến thức chưa cập nhật (đặc biệt chương trình của các trường đại học), thiếu kiến thức về kỹ năng quản lý, quản trị, chương trình được thiết kế chưa hợp lý, trang bị các kiến thức và kỹ năng thiếu đồng bộ; 2) phương pháp giảng dạy vẫn nặng về một chiều, không khuyến khích phát triển tư duy sáng tạo, thiếu hiệu quả, gây nên sự nhàm chán cho người học; 3) giảng viên (đặc biệt trong các trường đại học) còn rất thiếu kiến thức và kinh nghiệm thực tế, nên bài giảng chưa có sức thuyết phục cao với các doanh nhân. Ngoài ra, các kiến thức của nhiều giảng viên cũng chưa sâu và chưa cập nhật do ít nghiên cứu, thiếu động lực làm việc; 4) học liệu phục vụ cho đào tạo doanh nhân còn hạn chế về độ phù hợp. Nhìn chung, các ý kiến đánh giá cao các chương trình đào tạo liên kết quốc tế, đáp ứng tốt hơn nhu cầu đào tạo của doanh nhân⁽⁷⁾. Nghiên cứu này mặc dù tiến hành cách đây gần 10 năm, nhưng có thể nhận thấy đây vẫn đang là thực trạng chung của các trường đại học khối ngành kinh tế hiện nay.

⁽⁷⁾ Nguyễn Thị Tuyết Mai (2010), Đề tài cấp Bộ: "Đào tạo và bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp ở các trường đại học khối kinh tế theo nhu cầu xã hội", mã số: B2008.06.95, H.

3. Một số giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng đào tạo doanh nhân Việt Nam trong hội nhập quốc tế hiện nay

Trong giai đoạn hiện nay, toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế trở thành một xu hướng chung, thu hút sự tham gia của hầu hết các quốc gia trên thế giới. Quá trình này đặt ra nhiều vấn đề khác nhau đối với sự phát triển của nước ta, trong đó có việc đào tạo đội ngũ doanh nhân. Để hội nhập một cách chủ động, tận dụng được cơ hội, hạn chế bớt những khó khăn, doanh nhân Việt Nam phải có tư duy hội nhập. Doanh nghiệp, doanh nhân cần thường xuyên trau dồi kiến thức, phải trang bị cho mình kiến thức cơ bản về thương mại quốc tế, nắm bắt thông tin...

Không những thế, hội nhập là "luật chơi", chứ không đơn thuần chỉ là một "sân chơi". Không thể tham gia một "cuộc chơi" mà không hiểu gì hoặc lơ mơ về luật của cuộc chơi đó. Để đặt chân vào thị trường mới, phải nhận biết và chấp nhận "luật chơi". Muốn biết được "luật chơi" thì các doanh nghiệp Việt Nam phải tìm hiểu về luật pháp, thị hiếu và những quy định của thị trường. Các doanh nhân phải học hỏi, hiểu các quy định của WTO, của CPTPP, của các cam kết khu vực và hệ thống luật phức tạp ở các nước. Do đó, ngoài kiến thức kinh doanh nói chung, thì các kiến thức về ngoại ngữ, về văn hóa, về luật pháp, về hội nhập quốc tế... trở thành những nội dung quan trọng mà doanh nhân cần phải được trang bị như là những hành trang không thể thiếu trong sứ mệnh vươn mình ra "biển lớn".

Đào tạo đội ngũ doanh nhân là một nội dung lớn, phức tạp, liên quan đến rất nhiều khía cạnh khác nhau. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi đề xuất một số biện pháp cơ bản sau đây:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của các cấp quản lý, của doanh nghiệp và bản thân đội ngũ doanh nhân về vấn đề đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân.

Trong bối cảnh nền kinh tế tri thức và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, đào tạo và phát triển nguồn nhân lực nói chung, đào tạo đội ngũ doanh nhân nói riêng trở thành nội dung quan trọng trong chiến lược phát triển của các quốc gia, đồng thời cũng là chiến lược được các doanh nghiệp đặc biệt quan tâm. Để nâng cao hiệu quả của công tác đào tạo doanh nhân, trước hết cần nâng cao nhận thức của các cấp quản lý về vị trí, vai trò của doanh nhân nói chung, vai trò của đào tạo doanh nhân nói riêng trong việc xây dựng và phát triển đội ngũ doanh nhân đủ về số lượng, hợp lý về cơ cấu và đặc biệt là không ngừng nâng cao về chất lượng, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập quốc tế.

Bên cạnh đó, các doanh nghiệp và bản thân đội ngũ doanh nhân cũng cần có nhận thức đúng về yêu cầu nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của bản thân doanh nhân và đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý doanh nghiệp về quản trị kinh doanh, về ngoại ngữ, yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng các kiến thức về pháp luật, về kinh doanh trong điều kiện hội nhập quốc tế... Trên cơ sở đó, doanh nghiệp cần chủ động đánh giá năng lực và nhu cầu đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân; xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng phát triển đội ngũ doanh nhân đáp ứng yêu cầu cạnh tranh và phát triển doanh nghiệp.

Thứ hai, tăng cường sự định hướng và trợ giúp từ phía Nhà nước. Sự định hướng và trợ giúp này tập trung vào một số vấn đề sau đây:

1) Cần xây dựng một chiến lược đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân phù hợp với mục

tiêu, chiến lược phát triển kinh tế - xã hội nói chung và chiến lược phát triển doanh nghiệp, doanh nhân nói riêng từ nay cho đến năm 2030. Việc đào tạo, bồi dưỡng kiến thức cho doanh nhân ở nước ta hiện nay, cần chú ý ở cả ba đối tượng: 1) những người hiện đang là chủ doanh nghiệp; 2) những người có nhu cầu và có khả năng trở thành chủ doanh nghiệp, hoặc đang làm công tác quản lý ở các doanh nghiệp (đào tạo tiềm năng) và 3) đào tạo qua thực tiễn, thông qua hệ thống giáo dục các cấp.

2) Nhà nước cần khuyến khích phát triển thị trường dịch vụ đào tạo doanh nhân; tạo cơ chế thực sự thuận lợi để hỗ trợ về đất đai, mặt bằng, các chính sách ưu đãi về thuế giá trị gia tăng, thuế thu nhập doanh nghiệp..., cho các cơ sở đào tạo doanh nhân; khuyến khích các cơ sở đào tạo, các trường đại học kinh tế mở các khóa đào tạo "giám đốc chuyên nghiệp", các chương trình "khởi sự doanh nghiệp". Trong thời gian tới, cần khuyến khích và tạo điều kiện vật chất cho các cơ sở đào tạo hiện có đổi mới nội dung chương trình, phương pháp đào tạo phù hợp với điều kiện cụ thể của nước ta, trong đó, cần đặc biệt chú trọng đào tạo, bồi dưỡng lực lượng doanh nhân trẻ, chuyên nghiệp.

3) Nhà nước dành một khoản ngân sách nhất định để hỗ trợ các trường đại học, các cơ sở đào tạo xây dựng và phát triển các "vườn ươm doanh nghiệp"; hỗ trợ cho các doanh nghiệp, doanh nhân, chủ yếu là doanh nhân đang lãnh đạo, quản lý các doanh nghiệp nhỏ và vừa được tham gia các lớp đào tạo, bồi dưỡng, tham quan khảo sát thị trường ở trong và ngoài nước.

4) Đổi mới mạnh mẽ và thực chất cơ chế quản lý các trường đại học, cao đẳng; tăng quyền tự chủ nhiều hơn cho các trường đại học, tạo điều kiện cho các trường đại học có quyền tự chủ trong việc thực hiện các chương

trình đào tạo, trong đó có đào tạo về quản trị kinh doanh ở bậc đại học và cao học; xây dựng cơ chế khuyến khích sự gắn kết giữa các trường đại học và doanh nghiệp trong đào tạo và bồi dưỡng đội ngũ doanh nhân.

5) Ngoài những khóa đào tạo, bồi dưỡng ngắn hạn, các lớp đào tạo giám đốc chuyên nghiệp như các trường đại học, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, các hiệp hội doanh nghiệp và các tổ chức xã hội, nghề nghiệp vẫn thường tổ chức như hiện nay, Nhà nước cần có cơ chế giao cho một số trường đại học kinh tế lớn, có uy tín xây dựng một số khoa chuyên đào tạo giám đốc doanh nghiệp. Chương trình, nội dung giảng dạy ở các khoa này trước hết là tham khảo/sử dụng chương trình của một số trường đào tạo giám đốc nổi tiếng của thế giới, sau đó bổ sung thêm một số nội dung phù hợp với thực tiễn của Việt Nam. Việc này có thể làm ngay để đào tạo cho đội ngũ giám đốc hiện có. Nhà nước có thể đầu tư, đồng thời cũng có thể kêu gọi một số doanh nghiệp có năng lực đầu tư cho các khoa này, với yêu cầu sao cho điều kiện dạy và học ở đây không thua kém với các nước tiên tiến, và người học có thể thực hành ngay các kiến thức đã học vào quản lý, điều hành doanh nghiệp.

6) Nhà nước cần tạo điều kiện về mặt bằng, kêu gọi và thu hút các nguồn vốn xã hội để đầu tư xây dựng các trường chuyên đào tạo giám đốc doanh nghiệp chất lượng cao, trước mắt ở hai thành phố lớn là Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh, phấn đấu trong thời gian ngắn có thể đạt chuẩn khu vực và quốc tế.

Thứ ba, đổi mới mạnh mẽ, căn bản cả về nội dung và phương pháp đào tạo doanh nhân, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế. Để thực hiện điều này các cơ sở đào tạo cần phải:

Một là, tiếp tục đổi mới nội dung chương trình đào tạo, bồi dưỡng. Nội dung đào tạo doanh nhân cần tập trung vào các năng lực quản trị cốt lõi, đồng thời chú trọng kiến thức và kỹ năng về hội nhập quốc tế. Để thực hiện được yêu cầu này, chúng tôi cho rằng: 1) Các trường đại học khối kinh tế cần rà soát, đánh giá lại nội dung, phương pháp đào tạo của các chương trình đào tạo ngành quản trị kinh doanh hiện có theo hướng giảm sự trùng lặp, đảm bảo tính liên thông và hội nhập quốc tế trong đào tạo ở bậc đại học và cao học; 2) Tham khảo chương trình đào tạo quản trị kinh doanh và các chương trình đào tạo, bồi dưỡng ngắn hạn (như chương trình đào tạo giám đốc chuyên nghiệp, chương trình bồi dưỡng quản trị doanh nghiệp cho các nhà quản lý doanh nghiệp...) của các trường đại học nước ngoài; trên cơ sở đó, xây dựng và hoàn thiện các chương trình hiện có; 3) Thường xuyên nghiên cứu nhu cầu xã hội về đào tạo đội ngũ doanh nhân và điều chỉnh, cập nhật kiến thức mới nhất về quản trị doanh nghiệp, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao và liên tục đổi mới của các chương trình đào tạo; 4) Phối hợp chặt chẽ với các doanh nghiệp, doanh nhân trong suốt quá trình đào tạo của nhà trường nhằm tăng tính thực tiễn và thu hút các nguồn lực từ khu vực doanh nghiệp.

Hai là, không ngừng nâng cao năng lực và trình độ chuyên môn của đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý. Tạo điều kiện cho các giảng viên, nhất là giảng viên trẻ, nâng cao trình độ chuyên môn bằng cách tham gia các chương trình đào tạo bài bản ở trong và ngoài nước. Thường xuyên thực hiện trao đổi giảng viên với các trường nước ngoài, mời các giảng viên có kinh nghiệm của nước ngoài tham gia giảng

dạy với nhiều hình thức khác nhau; phối hợp chặt chẽ với các doanh nghiệp, nhất là các tổng công ty, các tập đoàn, các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài trong việc xây dựng, thiết kế các chương trình đào tạo; mời các doanh nhân nổi tiếng tham gia giảng dạy, tổ chức các hội thảo khoa học để chia sẻ kinh nghiệm về đào tạo; tổ chức cho giảng viên, học viên đi khảo sát thực tế tại các doanh nghiệp. Các trường cần có chính sách thu hút và sử dụng giảng viên và các nhà quản lý giỏi tham gia tích cực các chương trình đào tạo, nhất là các chương trình đào tạo cao học về quản trị kinh doanh.

Ba là, về phương pháp đào tạo cần được đổi mới sao cho phù hợp, lấy người học làm trung tâm, sử dụng các phương pháp đào tạo đa dạng, có sự hỗ trợ của các phương tiện giảng dạy hiện đại, các bài tập tình huống, thảo luận... nhằm góp phần tăng hiệu quả của đào tạo, khơi dậy sự say mê, sáng tạo của người học, và khao khát áp dụng kiến thức đã học vào thực tiễn hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp. Ngoài yếu tố về chuyên môn, các yêu cầu về sự tự tin, tính năng động, thái độ làm việc, năng lực giao tiếp, sự hợp tác và khả năng làm việc theo nhóm cần phải được chú trọng, nhất là khả năng thích ứng với công việc trong bối cảnh sự phát triển của khoa học công nghệ và nền kinh tế tri thức.

Bốn là, xây dựng và sử dụng học liệu tiên tiến đáp ứng yêu cầu đào tạo đội ngũ cán bộ quản trị doanh nghiệp, doanh nhân. Thực tế đã cho thấy, hệ thống giáo trình, học liệu có vai trò rất quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo. Đối với các chương trình hợp tác liên kết, có yếu tố nước ngoài, hay các chương trình giảng dạy bằng tiếng Anh, nên sử dụng giáo trình, tài liệu gốc,

TÀI LIỆU THAM KHẢO

chuẩn quốc tế. Ngoài ra, cần bổ sung thêm bài tập tình huống mang tính ứng dụng phù hợp với điều kiện Việt Nam; đối với các chương trình giảng dạy bằng tiếng Việt, cần tăng cường sử dụng các nguồn tài liệu dịch từ các giáo trình chuẩn quốc tế, xây dựng hệ thống học liệu, tài liệu tham khảo dựa trên các chương trình chuẩn quốc tế để đảm bảo tính hiện đại, hội nhập quốc tế.

Kết luận

Như vậy, trước yêu cầu phát triển đội ngũ doanh nhân, đặc biệt trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế thì đào tạo là phương thức, phương tiện quan trọng, hiệu quả. Tuy nhiên, đào tạo đội ngũ doanh nhân ở nước ta thời gian vừa qua bên cạnh những kết quả, thành tựu đạt được thì vẫn còn nhiều hạn chế, yếu kém, làm cho đội ngũ doanh nhân Việt Nam vẫn còn có khoảng cách với thế giới và khu vực, chưa đáp ứng được yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Vì vậy, để có được đội ngũ doanh nhân đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước và hội nhập Quốc tế cần quán triệt và tổ chức thực hiện hiệu quả quan điểm Nghị quyết 09-NQ/TW của Bộ Chính trị: "Xây dựng đội ngũ doanh nhân lớn mạnh là trách nhiệm của Đảng, của cả hệ thống chính trị và của bản thân mỗi doanh nghiệp, doanh nhân. Xây dựng và phát huy vai trò đội ngũ doanh nhân phải gắn liền với hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; bảo đảm quyền sở hữu và tự do kinh doanh của doanh nhân theo pháp luật, khuyến khích doanh nhân làm giàu cho mình và cho đất nước. Tăng cường mối liên kết, hợp tác, đoàn kết cùng có lợi giữa doanh nhân với công nhân, nông dân và đội ngũ trí thức dưới sự lãnh đạo của Đảng".

1. Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2019), *Sách trắng doanh nghiệp Việt Nam 2019*, Nxb. Thống kê, H.

2. Chu Văn Cấp (2012), "Phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội nhanh và bền vững", *Tạp chí Khoa học chính trị*, số 2.

3. Trần Khánh Đức (2010), *Giáo dục và phát triển nguồn nhân lực trong thế kỷ XXI*, Nxb. Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

4. Ngô Thị Thu Hà (2014), "Vai trò của giáo dục, đào tạo đối với phát triển nguồn nhân lực ở Việt Nam hiện nay", *Tạp chí khoa học xã hội Việt Nam*, số 3 (76).

5. Hoàng Văn Hoa (2000), *Phát triển đội ngũ doanh nhân Việt Nam trong giai đoạn 2011-2020*, Nxb. Chính trị quốc gia, H.

6. Đặng Thị Hương (2016), "Đào tạo cán bộ quản lý trong doanh nghiệp nhỏ và vừa: Một số đánh giá và đề xuất", *Tạp chí Khoa học ĐHQGHN: Kinh tế và Kinh doanh*, Tập 32, Số 1 (2016) 31-39.

7. Lê Thị Mỹ Linh (2009), "Phát triển nguồn nhân lực trong doanh nghiệp nhỏ và vừa ở Việt Nam trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế", *Luận án Tiến sĩ Kinh tế*, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Hà Nội.

8. Nguyễn Thị Tuyết Mai (2010), Đề tài cấp Bộ: *Đào tạo và bồi dưỡng cán bộ quản trị doanh nghiệp ở các trường đại học khối kinh tế theo nhu cầu xã hội*, mã số: B2008.06.95, H.

9. Tạp chí Cộng sản - Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật (2012), *Phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học, Hà Nội.